

דף יט.

עין משפט א.ב.ג. הרמב"ם הל' ערכין וחרמין פ"ב ה"ז

האומר משקלי עלי ולא פירש מאי זה מין. ל אם היה עשיר ביותר ונתפון למתנה מרבה נותן משקלו זהב. והוא הדין באומר משקל ידי או רגלי או קומתי ולא פירש מאי זה מין נותן זהב. ואם אינו מפלג בעשירות נותן משקלו או משקל ידו מדברים שדרפן להשקל באותו מקום אפלו פרות. וכן נותן שרביט מלא קומתו אפלו של עץ הכל לפי ממונו ודעתו:

עין משפט ד הרמב"ם הל' ערכין וחרמין פ"ב ה"ז

האומר קומתי עלי מ כסף או זהב נותן שרביט שאינו נכסף מלא קומתו ממין שפירש. אמר מלא קומתי עלי נותן אפלו שרביט שנכסף ממין שפירש:

ל. כסף משנה: האומר משקלי עלי ולא פירש מאי זה מין וכו'. שם במשנה האומר משקלי עלי נותן משקלו אם כסף כסף ואם זהב זהב ומעשה באמה של ירמטיא וכו' ובגמ' מעשה לסתור וכו' ופירש"י מעשה לסתור קתני רישא וכו' חסורי מחסרא והכי קתני וכו'. ומ"ש רבינו ונתכוון למתנה מרובה, וי"ז זו ט"ס הוא דמשמע דמפלגינן בין נתכוון למתנה מרובה ללא נתכוון ובגמ' לא מפלגינן בהכי לפיכך צריך למוחקה ולכתוב מתכוין למתנה מרובה וכן מצאתי בספר מוגה. ואפשר לקיים גירסא זו ע"פ מ"ש לקמן בסמוך הכל לפי ממונו ודעתו כלומר שאע"פ שהוא עשיר מופלג אם אנו יודעים בו שהוא כילי דינו כדין עני וזהו שהתנה ונתכוון למתנה מרובה אם אמדנו דעתו שהוא נדיב ונתכוון למתנה מרובה נותן משקלו זהב. ומ"ש וה"ה באומר משקל ידי עלי וכו' נלמד ממה שנתבאר בסמוך. ומ"ש ואם אינו מופלג בעשירות וכו'. נתבאר בפרק זה. ומ"ש וכן נותן שרביט מלא קומתו אפי' של עץ נלמד מדין המשקל:

מ. כסף משנה: האומר קומתי עלי וכו' אמר מלא קומתי עלי וכו'. מימרא דרבי יהודה שם ואמרינן בגמרא דאתי כרבי עקיבא דדייק לישנא יתירא:

עין משפט ה

הרמב"ם הל' מכירה פכ"ד הט"ו

המוכר בית לחברו אף על פי שכתב לו והקניתי לך עמקו ורומו צריך לכתב לו קנה לך מהקרקע התהום עד רום רקיע. שהעמק והרום אינו נקנה בסתם. וכיון שקנה העמק והרום קנה הרום שהוא האויר בלבד והעמק שהוא עבי הארץ. אבל לא קנה הבינונית שבמעמקים ושפאור. וכיון שכתב לו מקרקע התהום עד רום הרקיע קנה הבור והדות שבעבי הקרקע והמעזיבות והמחלות שבין המעזיבות למעלה:

הרמב"ם הל' מכירה פכ"ה ה"ב

המוכר את הבית לא מכר את החדר: שלפנים ממנו. אף על פי שמצר לו מצרים החיצונים. ולא את הגג בזמן שיש לו מעקה עשרה טפחים ויש בו רחב ארבע אמות. ולא את הבור החפור בקרקע ולא את הדות הפנוי בבור אף על פי שמכר לו העמק והרום כמו שפארנו:

ג. כסף משנה: המוכר את הבית לא מכר את החדר. פירש רשב"ם אע"פ שהיא פתוחה לבית כיון דאין תשמישו בשל בית דאינו עשוי אלא להצניע שם חפציו לשמור כמין תיבה אינו בכלל בית: המוכר את הבית וכו' ולא את הגג וכו' ויש בו רוחב ד' אמות. כתב ה"ה לא מצאתי בגמרא שיעור רוחב לגג אולי למדה הרב מיציע עכ"ל. ואני אומר שמאחר שרבינו לא כתב בחדר שצריך שיהיה בו ד' אמות ולא יליף לה מיציע היכי נימא דיליף גג מיציע דמאי שנא גג מחדר. ואפשר לומר דכיון דטעמא דחדר אינו מכור בכלל בית הוא לפי שאין תשמיש החדר כעין תשמיש דבית אפילו שלא יהא בו שיעור מקום אינו מכור [בכלל] אבל גג דטעמא לאו משום שאין תשמישו שוה לבית הוא אלא מפני שהוא חשוב בפני עצמו כל היכא דלית ביה שיעור בית דהיינו ד' אמות לא פלג רשותא לנפשיה:

שו"ע חו"מ סימן ריד פנייה א ב

א. המוכר את הבית לא מכר את היציע שסביבות הבית ^ב אפי' שהוא פתוח לתוכו ואפי' ציין לו מצרים החיצונים ^ע עד שיפרש, והוא שהיציע ד' אמות או יותר. אבל העליה הפתוחה לתוכו הרי בכלל הבית ^פ.

וכל זה במכר או במתנה אבל במי שהודה שמכר ביתו או נתנו הרי גם היציע בכלל ^צ וא"צ לפרש הפרט רק במכר או במתנה.

ב. המוכר את הבית סתם לא מכר את הגג ^ק בזמן שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחים ויש לו רוחב ד' אמות, ולא מכר את הבור שזה בחפירה ולא דות שזה בבנין אע"פ שכתב לו שמכר לו עומקא ורומא. וי"א דאם כתב לו ולא שיירתי במכר זה כלום קנה.

ג. במוכר בית שלא מכר את הגג שיש לו מעקה ורוחב ד' אמות וכן שלא מכר הבור והדות. המוכר צריך לקנות דרך מהלוקח ^ר כדי להכנס לבור ולדות ולגג.

אם לא שכתב במפורש ששייר הבור או הדות או הגג שאז אינו צריך לקנות ^ש דרך מהמוכר אליהם.

ס. מב"ב ס"א ע"א וע"ב, ואף שאין פתח אחר ליציע אלא מן הבית שנכנסים לתוכו, אפי"ה לא אמרינן שבטל לגבי הבית להיות נמכר עמו בסתמא, אלא עד שיפרש. סמ"ע ס"ק ב'.
 ע. שאנו תולים שהוצרך לכתוב לו מצרים הנכרים לבית אבל לא שכלל היציע.
 פ. כיון שהיא על גבי הבית ועולים לו עם סולם או מדרגות מתוך הבית משא"כ היציע הבנוי מן הצד כשהוא רחב ד' אמות הוא בפני עצמו. סמ"ע ס"ק ד'.
 צ. והוא שלא כיוון להקנותו בהודאה זו שא"כ צריך לפרט ג"כ. באר הגולה ס"ק ה'.
 ק. ממשנה ב"ב ס"א ע"א ואפי' שהגג אינו מקורה ומגופף. סמ"ע ס"ק ז' מנ"י. ואם ציין לו המצרים וכתב לו קנה לך מה שכתוכו קנה דלשון זה טוב מכתובת ולא שיירתי במכר זה כלום. סמ"ע ס"ק י'.

ר. כר"ע במשנה שם ונפסקה הלכה כמותו בגמ' ס"ה ע"א. והטעם שהמוכר בעין יפה מוכר. ודוקא בבור ודות שאפשר שיתקיים שיוורם ע"י קניית דרך, אבל במוכר דקל לחבירו ושייר פירותיו לעצמו כיון שגילה דעתו שמבקש לשייר לו וא"א לשויר הפירות וקיומם בלי מקום להוציאן מהדקל בזה אמרינן שבעין יפה שייר לעצמו כל הדרך לו. סמ"ע ס"ק י"א.
 ש. כיון שלא היה צריך להתנות השויר של הבור ודות, אמרינן שלכך התנה ופירש כדי שישאר בידו הדרך להכנס אליהם. סמ"ע ס"ק י"ב. ובזה מודה ר"ע שם במשנה.

ב ד. המוכר הבור או הדות בלבד בסתם, אין הלוקח צריך לקנות הדרך אליהם ^ח אלא נכנס לתוך ביתו של המוכר עד הבור והדות וממלא.

והוא שאין ללוקח דרך אחרת לבור ולדות.

דף יט:

עין משפט א הרמב"ם הל' ערכין וחרמין פ"ב ה"ח

הַאֹמֵר עֲמָדִי עָלַי א * יְשִׁיבָתִי עָלַי אוּ מְקוֹם יְשִׁיבָתִי עָלַי אוּ רְחִבִי עָלַי עֲבִי עָלַי הֶקְפִּי עָלַי כָּל אֵלוֹ סָפֵק וּמְבִיא לְפִי מָמוֹנוֹ. עַד שֶׁיֹּאמֵר לֹא כֶּן נִתְכַוְּנָתִי. וְאִם מֵת יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁים פְּחוֹת שְׁבִלְשׁוֹנוֹת:

עין משפט ב הרמב"ם הל' ערכין וחרמין פ"ב ה"ח

הַאֹמֵר מְשַׁקְלִי עָלַי ב אוּ מְשַׁקֵּל פְּלוֹנִי עָלַי נוֹתֵן מְשַׁקְלוֹ אִם כֶּסֶף כֶּסֶף אִם זָהָב זָהָב כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ. אָמַר מְשַׁקֵּל יָדִי אוּ רַגְלִי עָלַי רוֹאֵין כֶּמָּה הִיא רְאוּיָה לְשַׁקֵּל וְנוֹתֵן מָמוֹן

ח. שגם בזה אמרינן בעין יפה מכר הבור או הדות עם הדרך אליהם. ולא דמי למכר פירות דקלו דבסי' ר"ט שלא אמרינן שם בעין יפה מכר לו עם מקום מוצא הפירות דשאני שם כיון שמה שמכר לו לא חל בו הקנין שלא באו עדיין לעולם לא שייך לומר בזה בעין יפה ג"כ מכר לו. סמ"ע ס"ק י"ג.

א. כסף משנה: האומר עמדי עלי וכו'. שם בעיי דלא איפשיטא ואף על גב דבנוסחא דידן אין כתוב מקום ישיבתי ולא עביי בנוסחת רבינו היה כתוב. ופירש"י עומדי עלי מי הוי משמע שרביט קומתו או לא. רחבי עלי מהו מי הוי משמע שרביט רחב דוגמתי או משמע שרביט ארוך כמדת רחבי היקפו מהו מי יהיב שרביט נכפף וארוך כמדת היקפו או דילמא שרביט עבה כהיקפי בעי למיתב תיקו. ופסק רבינו לגבי יורשים כדן ספיקא דממונא דהוי לקולא אבל לגבי דידיה פסק שמביא לפי ממונו עד שיאמר לא לכך נתכוונתי משום דאפשר לברר כוונתו ע"פ דבריו:

ב. כסף משנה: האומר משקלי עלי וכו'. משנה וגמרא שם בראש הפרק (דף י"ח) ופריך בגמרא פשיטא ומשני הא קמ"ל וכו' עד מהו דתימא בטיל מתורת שקל קמ"ל. ורבינו כתב לקמן בסמוך מקצת זה והשמיט קצתו ולא ידעתי למה: אמר משקל ידי או רגלי עלי וכו'. גם זה משנה שם ורבי יוסי. ומה שכתב ועד היכן היא היד לענין זה וכו'. שם בגמרא:

שְׁפִירָשׁ. עַד הֵיכָן הִיא הַיָּד לְעֵנִין זֶה עַד הָאֶצִּיל וְהַרְגָּל
עַד הָאֲרֻכָּה לְפִי שְׁבַנְדָרִים הוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם:

הַרְמַב"ם הַל' בְּרֻכּוֹת פ"ו ה"ד

עין משפט ג

עַד הֵיכָן הִיא נְטִילַת יָדִים. ג. עַד הַפֶּרֶק. וְכַמָּה שְׁעוֹר
הַמַּיִם. רְבִיעִית לְכָל שְׁתֵּי יָדִים. וְכָל שְׁחוּצָצִים בְּטְבִילָה
חוּצָץ בְּנְטִילַת יָדִים. וְכָל הָעוֹלָה לְמִדַּת מְקוּהָ עוֹלָה
לְשְׁעוֹר רְבִיעִית:

ג. כסף משנה: עד היכן היא נטילת ידים וכו'. ברייתא פרק כל הבשר (חולין ק"ו) ת"ר
נטילת ידים לחולין עד לפרק לקידוש ידים ורגלים במקדש עד לפרק אמר רב עד כאן
לחולין עד כאן לתרומה ושמואל אמר ע"כ בין לחולין בין לתרומה לחומרא ורב ששת
אמר ע"כ בין לחולין בין לתרומה לקולא ואמר בר הדיא דרבי אמי ור' מיישא בר בריה
דריב"ל כשמואל ס"ל ופירש"י לחולין עד הפרק השני שבאמצע האצבעות לתרומה עד
הפרק השלישי שהוא בגב היד לקידוש ידים ורגלים מן הכיור עד הפרק העליון שהוא חבור
היד והזרוע ע"כ לחולין מראה היה בידו כמו שפי'. ולפי זה עד סוף האצבעות סגי לחולין
לדעת שמואל שמחמיר יותר מכולם. אבל הרי"ף גורס בברייתא לחולין עד לפקק וכתב
ואסיקנא עד לפרק בין לחולין בין לתרומה ופי' רבינו יונה דבהכי פליגי אמוראי שרב גורס
עד לפקק ומ"ה קאמר דלחולין עד הקשרים שבסוף האצבעות שבולטים כשאדם כופף
באצבעותיו ולתרומה ולקידוש ידים עד הפרק דהיינו סוף היד ורב ששת מיקל יותר
דלתרומה נמי סגי עד הקשרים שבסוף האצבעות כמו לחולין ושמואל גריס בכולהו לפרק
ומ"ה קאמר דל"ש בין לחולין בין לתרומה בכולהו עד סוף היד והא דלא ערבינהו בברייתא
משום דחדא חדא שמעינהו וגרסינהו, ורבינו כתב סתם עד הפרק ואין בדבריו הכרע אלא
שיש לנו לומר דמסתמא כשיטת הרי"ף רביה אמרה דסבר עד הפרק היינו סוף היד מקום
חיבורה עם הזרוע: וכמה שיעור המים וכו'. הכי משמע בריש מסכת ידים ובפרק כל הבשר
(שם דף ק"ז) א"ל ר"ש לאמימר קפדיתו אשיעורא כלומר שיהא במים רביעית א"ל אין:
וכל שחוצץ בטבילה וכו'. ברייתא פרק כל הבשר (שם ק"ו) וכבר ביאר רבינו דברים
החוצצים בטבילה פ"ב הלכות מקואות עיין עליו: וכל העולה למדת מקוה וכו'. בפ"א
מהלכות מקואות כתב שדברים העולים למדת מקוה הם השלג והברד והכפור והגליד
והמלח וטיט הנרוק וכתב עוד שם שאפילו הביא שלג בתחלה והניחו בשוקת וריסקו שם
הרי זה מקוה שלם וכשר וכל זה שנוי בפ"ז דמקואות. וכתב רבינו עוד שם כלי שהיה בו
רביעית מים כשרים לנטילת ידים ונתן לתוכו מעט מים פסולים לנטילת ידים הרי אלו
כשרים נטל מן הכלי כשיעור שנתן ונשארה רביעית בלבד כשהיתה הרי זו פסולה מפני
שהמים הפסולים השלימו שיעור הרביעית וטעמו מדגרסי' בפ"ב דזבחים (דף כ"ב) אמר
ר"ל כל המשלים למי מקוה משלים למי כיור למי רביעית אינו משלים למעוטי מאי אמר
רב פפא למעוטי נתן סאה ונטל סאה:

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים
בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

שו"ע או"ח סימן קפב ענין א

א. הנוטל ידיו צריך להגביה ראשי אצבעותיו למעלה בשעת הנטילה כדי שלא יצאו המים מחוץ לפרק היד ויחזרו ויטמאו הידים ^ד.

הגה: אם משפיל ראשי אצבעותיו מתחילת הנטילה עד סופה גם כן מועיל ^ה כיון שאין חשש זה.

א. ב. אם נוטל כל היד עד מקום חיבור היד עם הזרוע, א"צ להגביה ראשי אצבעותיו.

הגה: ויש חולקים בזה ^ו.

א. ג. אם שפך על ידיו רביעית בפעם אחת ^ז, כיון שאין שם מים טמאים כלל א"צ להגביה ראשי אצבעותיו. וה"ה המטביל ידיו א"צ להגביהם.

ד. ^ח סוטה דף ד'. וע"פ סודן של דברים צריך להגביה ידיו אחר הנטילה עד כנגד הראש, ואפי' נטל מרביעית בפעם אחת או טבל אותם, כה"ח אות א'.

ועיין בכה"ח אות ב' סדר הנטילה והשיפשוף והכוונה ע"פ סודן של דברים ודברי האר"י ז"ל.

^ט ואם צריך ללכת כמה אמות למקום שסועד יגביה ידיו מעט בענין שלא יחזרו המים ויטמאו הידים, וכשיגיע למקום שסועד יגביהם עד כנגד ראשו ויברך ענט"י.

^י ולדעת הרשב"א אם נטל עד חיבור הזרוע אין חשש שיחזרו המים הראשונים ויטמאו הידים ששם לא גזרו בהם אלא על של הידים בלבד וע"כ אין צריך להגביהם, וזהו מש"כ מר"ן השו"ע דאם נטל כל היד עד חיבור הזרוע א"צ להגביהם כדעת הרשב"א, אבל יש חולקים שהביא הרמ"א זוהי דעת הרא"ש והטור הסוברים דאפי' נטל עד חיבור הזרוע צריך להגביהם דמים מחוץ לזרוע אין להם טהרה ע"י מים השניים, והט"ז בס"ק ב' כתב שדעת החולקים שהביא הרמ"א היא דעת הערוך המובא בב"י דסובר שמים היוצאים מחוץ לזרוע מטמאים בזרוע, כה"ח אות ד'.

ה. ^{יא} הב"ח תמה על דברי הרמ"א וכתב דצריך להגביה גם בהשפיל ראשי אצבעותיו, וע"פ דברי האר"י ז"ל צריך תמיד הגבהה, כה"ח אות ו'.

^{יב} גם צריך להגביה ראשי אצבעותיו בשעת הנטילה כדי שהמים יבאו שם, ב"ח.

וגם יהפך ידיו בשעת הנטילה באופן שיבואו המים על כל היד, כה"ח אות ז'.

^{יג} וכתב השל"ה דאחר שנטל ידיו והגביהם קודם שיברך יאמר שאו ידיכם קודש וברכו את ה', ואין זה הפסקה.

ו. ^{יד} וע"פ דברי האר"י ז"ל ההגבהה מועילה שלא יתאחזו בהם החיצונים, ובדיעבד שלא הגביה ידיו א"צ ליטול פעם שניה כיון שאינו אלא חשש בעלמא שיחזרו המים מהזרוע ועוד כיון שאנו נוטלים עד הזרוע ולדעת מר"ן א"צ בכה"ג להגביהם, ועוד דאנו נוהגים ליטול ג"פ וי"א שבזה אי"צ להגביה. כה"ח אות ט'.

ז. ^{טו} וכ"ש אם שפך על כל יד רביעית בפעם אחת, ט"ז ס"ק ג'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

הגה: י"א דאם שופך על ידיו ג"פ א"צ ליזהר בזה ח וכן נהגו להקל.

עין משפט ד הרמב"ם הל' תפילין מזוזה וס"ת פ"ד ה"ב

וְשָׁל יָד קוֹשֵׁר אוֹתָהּ עַל שְׁמָאלוֹ ט עַל הַקְּבֵרֶת וְהוּא
הַבָּשָׂר הַתּוֹפֵחַ שְׁבַמְרֶפֶק שְׁבִין פָּרָק הַפֶּתֶף וּבֵין פָּרָק
הַזְרוּעַ שְׁנַמְצָא כְּשֶׁהוּא מְדַבֵּק מֵרַפְקוֹ לְצִלְעָיו תִּהְיֶה
תְּפִלָּה כְּנֶגֶד לְבוֹ וְנִמְצָא מְקִיִּים (דברים ו-ו) וְהָיוּ הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה (דברים ו-ו) 'עַל לְבַבְךָ':

שו"ע אר"ה סימן כז פעיף א

א. מקום הנחתן של היד בזרוע שמאל בבשר התפוח שבעצם שבין המרפק ובית השחי ב, ויטה התפלה קצת לצד הגוף בעניין שכשיכוף זרועו למטה יהיו כנגד לבו, ונמצא מקיים "והיו הדברים האלה על לבבך".

הגה: וצריך להניח בראש העצם ל הסמוך למרפק ולא הסמוך לבית השחי.

ה. טעם שכתב זה מר"ן בשם י"א כיון דלדעת מרן הב"י לא מהני ג"פ, וכבר כתבנו לדעת האר"י ז"ל שבכל ענין צריך להגביהם, כה"ח אות י"א.

ט. כסף משנה: ומה ומה שכתב ושל יד קושר אותה על שמאלו. שם (דף ל"ו ל"ז) ידך זו שמאל ומייתי לה מדכתיב אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים ור' נתן לילף לה מקרא אחרונא: ומה שכתב על הקיבורת. ג"ז שם (דף ל"ז) על ידך זו קיבורת וכתבו התוספות והרא"ש קיבורת לשון קיבוץ בשר כמו קיבורא דאהיני. וכתבו התוס' והרא"ש ז"ל דהיינו גובה הבשר שבזרוע שהוא בין הכתף והקובד"ו וכן דעת רבינו וכן הסכימו כל הפוסקים וכן המנהג פשוט:

י. מנחות ל"ו-ל"ז, ואם הניחו ביד ימין אפי' בדיעבד לא יצא, אחרונים. וכן הוא לפי דברי האר"י ז"ל בשער הכוונות דרוש ה', כה"ח אות א'.

כ. ונלמד ממה שנאמר "והיה לך לאות" ולא לאחרים, שלא יראו החוצה ודרך האדם לגלות עד המרפק.

ל. והמניחים של רש"י ור"ת ביחד יזהרו לעשותם קטנים כדי שיוכלו להניחם על בשר התפוח בחצי הראשון של הפרק, והיכא דלא אפשר יש לסמוך על סברת הגר"א דס"ל דכל הבשר התפוח ראוי להניח בו תפילין. כה"ח אות ג'.

ו. גידם שאין לו יד רק זרוע יניח התפילין בלא ברכה, ועיין בכה"ח אות ד' בדין אחד שניטלה לו הרגשה מיד שמאל מחמת חולי האיך ינהג. ואם לגידם אין לו גם זרוע כלל

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאחד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

עין משפט ה

הרמב"ם הל' חגיגה פ"ב ה"א

נָשִׁים וְעֹבְדִים פְּטוּרִין מִן הָרְאָיָה. **מ** וְכָל הָאֲנָשִׁים חַיְבִים
 בְּרְאֵיהָ חוּץ מִחֵרֶשׁ וְאֵלֶם וְשׁוֹטָה וְקָטָן וְסוּמָא וְחִגְר
 וְטָמֵא וְעֶרְל. וְכֵן הַזָּקֵן וְהַחֹלֶה וְהַרְף וְהָעֲנָג מְאֹד שְׂאִינָם
 יְכוּלִים לַעֲלוֹת עַל רִגְלֵיהֶן כָּל אֵלוֹ הָאֶחָד עֶשֶׂר פְּטוּרִין.
 וְשָׂאֵר כָּל הָאֲנָשִׁים חַיְבִין בְּרְאֵיהָ. הַחֵרֶשׁ אִף עַל פִּי שֶׁהוּא
 מְדַבֵּר אֶפְלוּ חֵרֶשׁ בְּאֲזָנוֹ אַחַת פְּטוּר מִן הָרְאֵיהָ. וְכֵן
 הַסּוּמָא בְּעֵינוֹ אַחַת. אוֹ חִגְר בְּרִגְלוֹ אַחַת פְּטוּר. הָאֵלֶם
 אִף עַל פִּי שֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ פְּטוּר. טְמֵטוּם וְאַנְדְּרוּגִינוּס
 פְּטוּרִין מִפְּנֵי שֶׁהֵן סִפְק אִשָּׁה. מִי שֶׁחֲצִיו עֶבֶד וְחֲצִיו בֶּן
 חוּרִין פְּטוּר מִפְּנֵי צַד עֲבֹדוֹת שָׁבוּ. וּמִנֵּין שֶׁכָּל אֵלוֹ
 פְּטוּרִין מִן הָרְאֵיהָ. הֵרִי הוּא אוֹמֵר (שְׁמוֹת כג-יז) (שְׁמוֹת
 לד-כג) (דְּבָרִים טז-טז) 'יִרְאֶה כָּל זְכוּרָךְ' לְהוֹצִיא אֶת
 הַנָּשִׁים. וּמִצְוֹת עֲשֵׂה שְׂאִין הַנָּשִׁים חַיְבוֹת בָּהֶן אֵין
 הָעֹבְדִים חַיְבִים בָּהֶן. וְעוֹד הֵרִי נֶאֱמַר בְּבוֹא כָּל יִשְׂרָאֵל
 לְהוֹצִיא הָעֹבְדִים. וְנֶאֱמַר (דְּבָרִים לא-יא) 'בְּבוֹא כָּל

פטור וא"צ להניחם ביד ימין, ביאורי הגר"א אות ו'.

מי שנברא בלא זרוע שמאל חייב בזרוע ימין.

מי שנקטעה ידו הימנית ואין לו במה לקשור ביד שמאל חייב ע"י סיוע של אחרים אפי' קטן או אשה, כה"ח אות ח', ועיין באות ט'.

מ. כסף משנה: נשים ועבדים פטורים מן הראיה וכו' עד מפני שהם ספק אשה. משנה וגמ' בריש חגיגה. ומ"ש ומי שחציו עבד וחציו ב"ח פטור וכו'. שם הכל חייבים בראייה לאיתווי חציו עבד וחציו בן חורין ולרבינא דאמר וכו' פטור וכו' ל"ק כאן כמשנה ראשונה כאן כמשנה אחרונה. ופי' רש"י משנה אחרונה לאחר שהודו ב"ה לב"ש שיש על ב"ד לכוף את אדונו לשחררו ה"ל כאילו משוחרר כבר וחייב. ועל פי פירוש זה כתב הראב"ד על דברי רבינו הא דלא כהלכתא דהיא כמשנה ראשונה עכ"ל. ובפ"ב מקרבן פסח כתבתי ליישב דברי רבינו: ומנין שכל אלו פטורים מן הראיה וכו'. שם חוץ ממ"ש ועוד הרי נאמר בבוא כל ישראל להוציא העבדים:

יִשְׂרָאֵל לְרֵאוֹתַי. כָּשֶׁם שֶׁהֵן בָּאִין לְהֵרְאוֹת לְפָנַי ה' כִּן הֵם
 בָּאִים לְרֵאוֹת הַדֵּר קִדְשׁוֹ וּבֵית שְׁכִינָתוֹ. לְהוֹצִיא סוּמָא
 שְׂאִינוֹ רוֹאֶה. אֶפְלוּ נִסְמִית עֵינָיו אַחַת שֶׁהָרִי אֵין רְאִיתוֹ
 שְׁלֵמָה. וְשֵׁם נֶאֱמַר (דברים לא-יב) 'לְמַעַן יִשְׁמְעוּ'.
 לְהוֹצִיא מִי שְׂאִין לוֹ שְׁמִיעָה גְמוּרָה. (דברים לא-יב)
 'וּלְמַעַן יִלְמְדוּ'. לְהוֹצִיא מִי שְׂאִינוֹ מְדַבֵּר. שְׁכָל הַמְצֹוּה
 לְלַמֵּד מְצֹוּה לְלַמֵּד. וְנֶאֱמַר (שמות לד-כד) 'בְּעֵלְתֶּךָ
 לְרֵאוֹת אֶת פָּנַי ה'' מִי שְׁיָכוֹל לְעֵלוֹת בְּרִגְלָיו לְהוֹצִיא חֶגֶר
 וְחוּלָה וְזָקֵן וְעָנֵג. וּכְבָר בְּאַרְנוֹ בְּהִלְכוֹת בִּיאַת הַמִּקְדָּשׁ
 שְׂאִין הַטָּמֵא רְאוּי לְבִיאָה וְכֵן הָעֵרֶל מָאוּס כְּטָמֵא:

הרמב"ם הל' יבום וחליצה פ"ד הט"ז

עין משפט ו

חֲלִיצָה בְּלִילָה : או שְׁחֲלִיצָה בְּפָנַי שְׁנַיִם או בְּפָנַי שְׁלֹשָׁה
 וְנִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב או פָּסוּל. או שֶׁהָיָה הַמְּנַעֵל קָשׁוּר

ג. כסף משנה: אבל חש"ו שחלצו וכו' אינה חליצה. כתב הריב"ש בפ' כל הגט (דף כ"ד:) אמר שמואל כ"מ ששנו חכמים גט פסול ופוסל חליצה פסולה פסולה ופוסלתה ופרש"י פסולה להתירה לשוק אבל פוסלת היא אותה מן האחין שלא תתייבם [להם] עוד דקמו עלה בכיון שלא בנה שוב לא יבנה עכ"ל. ואע"ג דבגט לא קי"ל כשמואל דאמוראי טובא פליגי עליה התם וה"ל איהו יחיד לגבייהו בחליצה משמע דהלכה כוותיה ואף אם נאמר דהלכה כר"א דפליג עליה לא פליג אלא בקטן ואנפיליאי ובכולהו אידך מודה לשמואל ואע"ג דנקט במילתיה שמאל ולילה פסולים ופוסלים לאו דוקא הני ולדוגמא נקטינהו דהא בהנהו כשמואל ס"ל אבל בקטן ואנפיליאי דפליג עליה דשמואל ודאי בדוקא נקטיה דאי הוו אחריני ה"ל למינקט להו בהדייהו וכ"נ דעת רבינו שכתב בכולן חליצה פסולה ופוסלת ובקטן ואנפיליאי כתב שאינה חליצה כלל נראה שפסק כר"א ובקטן ואנפיליאי דוקא פליג ובנדון זה ודאי אפילו נאמר שהמודעא קיימת מ"מ אין החליצה בטלה לגמרי אלא שהיא חליצה פסולה דומיא דחליצה מעושית דקתני עלה בפרק מצות חליצה שהיא פסולה וא"כ פסלה על האחין. ואם יחלוק חולק ויאמר זהו בחליצה מעושית שאין שם מודעא אבל המוסר מודעא על החליצה ואומר שכל חליצה שיחלוץ תהיה בטלה לגמרי הנה אם המודעא קיימת החליצה בטלה לגמרי דומיא דגט שכתב הרמב"ם בפ"ו מהלכות גירושין מי שאמר לשנים גט שאני כותב לאשתי בטל הוא וכתב בפ"י שכ"מ שכתב גט בטל הוא בטל לגמרי וכו' וא"כ במוסר מודעא על החליצה נאמר שהחליצה

את הספרים "דף היומי עין משפט על ה"דף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. א. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 0584150477 או 02-5712225 email: minchat.aaa@gmail.com

לְמַעַלָּה מִן הָאֲרֻכָּה. אוּ שְׁהִתִּיר הוּא וְשִׁמְטָה הִיא אוּ
 שְׁהִתִּירָה הִיא וְשִׁמְטָה הוּא. אוּ שְׁנִתְּכֹנֶה הִיא וְלֹא נִתְּכֹן
 הוּא. אוּ שְׁנִתְּכֹן הוּא וְלֹא נִתְּכֹנֶה הִיא. וְכֵן קִטְנָה
 שְׁחֻלְצָה לְגָדוֹל. חֲלִיצָתָן פְּסוּלָה. וְכֵן אִם חֻלְצָה בְּפָנֵי
 יָחִיד וְאֶפְלוּ בֵּינוּ לְבִינָה וּבִלְיָלָה הָרִי זֶה חֲלִיצָה פְּסוּלָה.
 אֲבָל חֵרֶשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן שְׁחֻלְצוּ וְכָל הַחֹלֵץ לְמִי שֶׁהִיא
 פְּטוּרָה מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיְבּוּם אֵינָה חֲלִיצָה:

בטלה לגמרי ולא פסלה עליו. נשיב לו הנה הרמב"ם עצמו כתב בפ"ב מהל' יבום וחליצה שהמוסר מודעא על החליצה חליצתה פסולה ושהחליצה מעושיית ע"י ישראל שלא כדין או ע"י עכו"ם שאנסוהו מעצמם כדין פסולה וע"י עכו"ם שלא כדין אינה חליצה וכתב בסמוך לזה כ"מ שאמרנו אינה חליצה או לא עשה כלום או אינו כלום הרי אלו כאילו לא נחלצה לו ולא נאסרו עליו קרובותיה ולא נפסלה מן הכהונה ומותרת להתייבם וכ"מ שאמרנו חליצה פסולה נאסרו עליו קרובותיה ונפסלה מן הכהונה ונאסרה על האחים ואינה מתייבמת ואינה מותרת להנשא לזר עד שתחלוץ חליצה כשרה. הנה שהרב אינו משהו דין החליצה לדין הגט בזה שאע"פ שהמוסר מודעא על הגט ורוצה שיבטל הרי הוא בטל ואינו כלום אין כן בחליצה אלא חליצה פסולה הוא ומועלת לפסלה מן האחין ולאסרו בקרובותיה ולפסלה מן הכהונה. ונ"ל שטעם החילוק שיש בין גט לחליצה לדעתו הוא זה דבגט שיכול לבטלו אחר שנכתב ולומר גט זה בטל כי דעתו ז"ל שכשהגט ביד הבעל יוכל לבטלו ואינו מגרש בו לעולם וס"ל ז"ל דה"ה נמי קודם שנכתב שיכול לבטלו אפילו בלא אונס אבל בחליצה אינו יכול לבטלה קודם חליצה בלא אונס שהרי כשאומר אני רוצה שכל חליצה שאחלוץ תהיה בטלה וידענו שאינו אנוס או שאינו מודה בזה אין בדבריו כלום דהא אתי מעשה החליצה ומבטל דבריו הראשונים ואם נאמר שדעתו לומר שהוא מבטלה מעתה לאחר שתחלוץ הרי לאחר חליצה אינו יכול לבטלה שכבר הותרה לשוק אבל מודעת החליצה היא שיאמר שהוא אנוס ואנו מאמינים אותו בזה משום דגילויי מילתא בעלמא הוא דומיא דגט או מתנה או אף אם לא יאמר שהוא אנוס אלא שהוא מבטלה סתם נאמר שאומר כן מפני שהוא אנוס שאל"כ מה לו לחלוץ ושיצטרך לבטל קודם לא יחלוץ ולא יבטל וכיון שאין מודעת החליצה אלא מחמת אונס אין החליצה בטלה מחמתה אלא שהיא חליצה פסולה ופוסלת כמו בחליצה מעושיית. ואפשר לחלק עוד שבגט כשהוא מבטל קודם הכתיבה הוא מבטל שליחות הסופר והעדים או שאינו כותבו לשמה ולתורת גירושין ולכן הוא בטל לעולם וכן כשמבטל אחר כתיבה הוא מבטל גט זה מלתתו לעולם בתורת גירושין ולכן הגט בטל שאם לא נכתב לשמה או שלא נתנו בתורת גירושין אינו גט כלל אבל בחליצה החליצה עצמה אינו יכול לבטל שתהיה כאילו לא נעשתה אלא שהוא אומר שאם יתכוון בה לשם חליצה ולהתירה לשוק א"כ לו יהי כדבריו אינה חליצה בטלה אלא חליצה פסולה ופוסלת כדאמרינן התם גבי חלוץ לה ובכך אתה כונסה שאינו מתכוון להתירה שהיא חליצה ופוסלה מן האחין עכ"ל:

שו"ע אה"ע סימן קסט פניף לה

לה. חלצה מן הארכובה למטה, חליצתה כשירה. מן הארכובה ולמעלה, חליצתה פסולה. וי"א דאקשירה קאי, שאם היה הקשר למעלה מהארכובה, פסולה. אבל אם נקטעה רגלו, אפילו מן הארכובה ולמטה, אינו חולץ. וי"א דבנקטעה רגלו מיירי, שאם נקטעה למטה מהארכובה ונשאר כל כך משוקו שיכול להכניס בו המנעל ולקשרו למטה מהארכובה, חולץ.

עין משפט ז הרמב"ם הל' ערכין וחרמין פ"ב ה"ג

הַאֹמֵר דְּמִי יָדַי עָלַי ע או דְּמִי יַד פְּלוֹנִי עָלַי שְׁמִין אוֹתוֹ כַּמָּה הוּא שְׁוֶה בְּיָד וְכַמָּה הוּא שְׁוֶה בְּלֹא יָד וְנוֹתֵן לְהִקְדֵּשׁ. כִּיצַד. אִם נִמְכַּר הוּא כֵּלּוּ [יְהִיָּה] שְׁוֶה חֲמִשִּׁים. וְאִם יִמְכַּר חוּץ מִיָּדוֹ שֶׁתִּשְׁאַר יָדוֹ זֶה לְבַעֲלָיו וְלֹא יְהִיָּה לְלוֹקַח בָּהּ כְּלוּם שְׁוֶה אַרְבָּעִים. נִמְצָא זֶה יִתְחַיֵּב לְשַׁלֵּם לְהִקְדֵּשׁ עֲשָׂרָה. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה:

ס. ועל כן לא יהיה המנעל ארוך עד למעלה מן הארכובה מרדכי ריש מצות חליצה.
ע. כסף משנה: האומר דמי ידי עלי וכו'. גם זה משנה שם (דף י"ט:). ומ"ש כיצד אם נמכר הוא כולו וכו' שם בגמ' היכי שיימינן ליה אמר רבא אומדין אותו אומד של נזקין א"ל אביי מי דמי התם גברא זילא הוא הכא גברא שביח הוא אמר אביי (אומדין) כמה אדם רוצה (ליתן) בעבד העושה מלאכה בידו אחת לעושה (מלאכה) בשתי ידיו ידו אחת מאי ניהו ואידך פסיקא היינו הך אלא ידו מוכתבת לרבו ראשון. ופירש"י אומד של נזקין כמו שאומדין אדם שקטע לו חבריו ידו שמין אותו כעבד הנמכר בשוק כמה היה יפה קודם לכן וכמה הוא יפה עכשיו. התם גברא זילא הוא שכבר נקטעה ידו ואפי' תחלת דמיו שאומדים עתה כמה היה יפה קודם לכן אין נישומין אלא בזול שהרי רואים אותו מזולזל. הכא גברא שביחא הוא ששתי ידיו שלימות וצריך לשום כמה הוא (יפה עכשיו) שיקדיש דמיו וכמה הוא יפה אם יחתכו ידו. ידו אחת מאי ניהו ואידך פסיקא כלומר למה הוא עושה מלאכה בידו אחת שהאחרת קטועה היינו אומד של נזקין. ידו מוכתבת לרבו ראשון שלא יעשה בה מלאכה לרבו שני דהשתא שיימינן בגברא שביחא עכ"ל:

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com